

РЕЦЕНЗИЯ

от доц.д-р Тони Богданова Михова, Технически университет – София, филиал Пловдив
на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование **3. Социални, стопански и правни науки**
професионално направление **3.8 Икономика**
докторска програма **Икономика и управление (индустрия)**

Автор: Стефан Деянов Георгиев

Тема: „Промени в качествените и икономически показатели във винопроизводството при употребата на ензимни препарати“

Научен ръководител: доц.д-р Таня Петрова Янкова – Лилова – Пловдивски университет – „Паисий Хилендарски“

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № Р21-1116 от 25.05.2023 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Промени в качествените и икономически показатели във винопроизводството при употребата на ензимни препарати“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, докторска програма Икономика и управление (индустрия). Автор на дисертационния труд е Стефан Деянов Георгиев – докторант в редовна форма на обучение към катедра „Управление и количествени методи в икономиката“ с научен ръководител доц.д-р Таня Петрова Янкова – Лилова от Пловдивски университет – „Паисий Хилендарски“.

Представеният от Стефан Деянов Георгиев комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;

- автореферат;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на минималните национални изисквания;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- комплект документи на хартиен носител от т. 1 до т. 10 – 3 броя;
- комплект документи от т. 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8 – 7 броя.

Докторантът е приложил три броя публикации.

На база прегледа на приложените документи, смятам, че докторантът е представил необходимите по процедурата материали за рецензиране, съгласно изискванията на чл.4. от ЗРАСРБ, чл.2 (2), чл.30.(3) ППЗАСРБ, и чл.37.(1) ПРАСПУ.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Стефан Георгиев се обучава през периода 1996 – 2001 г. във Висш институт по хранително-вкусова промишленост и придобива магистърска степен инженер-технолог (специалност: Технология на виното и пивото). През 2023 година завършва втора магистратура по специалност Финансов мениджмънт в ПУ „Паисий Хилендарски” – град Пловдив. През периода 01.03.2020 – 01.03.2023 г., той е редовен докторант в същия университет по докторска програма Икономика и управление (индустрия).

Основните етапи на професионалното развитие на Стефан Георгиев са, както следва:

- заместник управител на „Винар БГ” ЕООД – гр.Хасково от 01.12.2020 към настоящия момент;
- инженер-технолог, „Тера Тангра” ООД, гр.Харманли от 06.04.2015 до 06.04.2020;
- организатор производство, „Винарско имение Любимец” ЕООД (Вила Любимец ЕООД) – Пловдив в периода 06.03.2012 – 20.05.2013 г.
- консултант в „Даниел уайнс”, „Винарна Сакар” и др. от 15.04.2009 до 05.03.2012.

Докторантът притежава организационни умения и компетенции като мениджър проекти за изграждане и реновиране на предприятия; управление на човешки ресурси; управление на системи за контрол на качеството; способност за решаване на конфликти, дефиниране на цели; управление на време.

В заключение на този раздел обобщавам, че докторантът притежава изключително богат професионален опит, пряко свързан и отговарящ на образователното му развитие, което е отлична предпоставка за задълбочена научно-изследователска работа по темата на дисертационния труд.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

В условията на конкурентна борба, от съществено значение за българските винопроизводители е да запазят своите пазарни позиции и да осигурят условия за успешно развитие. В тази връзка, важни фактори са използването на научно-изследователски подход и разработка на иновационни технологии. Използването на ензимни препарати се налага през последните десетилетия като една от значимите иновации. Това е проблематика, за която се откриват сравнително малък брой нецялостни научни изследвания. Ето защо, темата на дисертационния труд, отнасяща се до промените в качествените и икономическите показатели във винопроизводството при употребата на ензимни препарати е не само актуална, но и с голямо практическо значение. Аргументите за това твърдение са свързани с необходимост от проучване на предпоставките за приложението на промишлени ензимни препарати при различни методи на винопроизводство и за различните типове и категории вина.

Можем да систематизираме конкретните задачи в дисертационния труд по следния начин:

- литературен обзор по темата на дисертационния труд;
- определяне на значимите показатели, по които се извършва изследването;
- разработване на концептуален модел за разкриване на зависимости между качествените показатели на произвежданите вина и икономическото състояние на предприятието;
- изследване на промените в качествените показатели във винопроизводството, свързани с употребата на ензимни препарати, както и на зависимостите на икономическите от качествените показатели;
- анализ на измененията в качествените и икономическите показатели, в резултат от употребата на ензимни препарати;
- обобщаване и апробиране на получените резултати от изследването.

В обобщение, разработваният в дисертационния труд проблем в научно и научно-приложно отношение е във висока степен актуален. Задачите са точно и ясно формулирани, в съответствие с целта на дисертацията.

4. Познаване на проблема

Докторантът използва за своето изследване 113 източника, от които: на български език (65), на английски език (27), на руски език (4), на френски език (3) и 14 интернет източника. Някои от източниците са от последните години, което показва, че той познава съвременното състояние на изследваната проблематика. Авторът използва също така първични данни от собствени емпирични изследвания:

- проведено проучване сред утвърдени специалисти от бранша;
- лабораторни експерименти с ензимни препарати;
- проведено проучване сред притежателите на фирми, реализиращи значителни по обем продажби на вина в страната.

Обстойният и детайлен литературен преглед са предпоставка за изясняване теоретичната рамка за емпиричното изследване на икономическите и технологични аспекти на винопроизводството. Систематизирането на различните концепции и виждания на отделните автори, както и формулираните изводи показват уменията на докторанта за обработка на значителен обем информация, неговите аналитични способности и критично мислене.

Обобщавам, че големият опит от фирмената практика, съчетан със задълбочената аналитична научно-изследователска дейност са безспорно доказателство за познаването на проблема и творческата оценка на литературния материал.

5. Методика на изследването

При разработване на дисертационния труд е използвана комбинирана изследователска стратегия, която включва прилагането както на количествени, така и на качествени методи.

Можем да определим следните основни стъпки на изследването:

- анкетно проучване, извършено чрез способа „лице в лице“ с предварително избрани респонденти сред специалистите от бранша и собствениците на търговски обекти;

- въведени са тегловни коефициенти за определяне значимост на влияние и е разработена точкова система за оценяване принадлежността към категория;
- използвани са експериментални данни, получени след проучване и сравняване на ефекта от приложението на промишлени ензимни препарати при различни методи на винификация на червено грозде.
- измерени са и са съхранени в база данни стойностите на показатели, определящи качеството на произвежданите червени вина.
- установена е връзката между промените в качествените показатели и породените от тях изменения в икономическите показатели.
- извършен е анализ и оценка на икономическия ефект от производствената дейност на винарското предприятие, инвестирането в реални активи и цялостната ефективност на инвестиционен проект.

Конкретният извод по този раздел е, че избраната методика на изследване позволява във висока степен реализиране на поставената цел и получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд съдържа: въведение, три глави заключение, библиография и приложения и е с обем от 292 страници. Всяка глава завършва с изводи и обобщения, което внася яснота и показва степента на категоричност на авторските позиции и твърдения.

В **първа глава**, докторантът разглежда подробно различните авторски концепции и виждания, на базата на които извежда в теоретичен план икономическите и технологичните аспекти на винопроизводството. За тази цел разяснява ключовите понятия: ефективност на дейността на предприятието, инвестиции и инвестиционен процес. Формулирани са две кратки и точни обобщения относно ефективността на дейността на винарското предприятие.

Разглеждането на технологичните аспекти на винопроизводството е в следната последователност: обща информация за структурата, състава и развитието на гроздето; фактори, влияещи върху качеството на гроздето; технология на червените вина; ензимни препарати във винопроизводството. На база на предоставената информация, докторантът формулира шест извода относно технологичните аспекти на винопроизводството. Видна е категоричната авторска позиция относно производството на висококачествено червено вино.

В първата глава е разработен концептуален модел за методиката на дисертационния труд, който показва логическите връзки и зависимости между основополагащите етапи, през които се преминава, за да се разкрие влиянието на ензимните препарати върху качеството на произвежданите червени вина и съответно върху икономическите показатели на производство.

Втората глава съдържа експерименталното изследване на влиянието на ензимните препарати върху качествените показатели във винопроизводството. Аналитичният преглед на тази глава дава възможност да направим следната систематизация на съдържанието:

- проведен е авторски експеримент за проучване и сравняване ефекта от прилагането на промишлени ензимни препарати при различни методи на винификация на грозде от сорта Мавруд; изследвани са получените показатели, определящи качеството на произведените червени вина;
- анализ на резултатите от реализираните 4 серии опитни варианти: серия А – екстракция в режим на блокирана алкохолна ферментация; серия В – екстракция в режим на симулирана алкохолна ферментация; серия С – екстракция в режим на протичаща алкохолна ферментация; серия D – екстракция в режим на протичаща алкохолна ферментация.;
- изводи и препоръки относно използването на изследваните ензимни препарати.

Докторантът показва своя потенциал за научно-изследователска работа именно в тази глава, с умелото използване на различни методи на изследване, интерпретирането и онагледяването на резултатите и способностите за даване на конкретни препоръки на база на формулиране на точните изводи.

Промените в икономическите показатели във винопроизводството при употребата на ензимни препарати се изследват в **третата глава**. За целта са използвани данни от дейността на конкретни винарски предприятия със среден капацитет, ситуирани в Южна България.

Характерните особености на двете предприятия са следните:

- Предприятие 1 - не използва ензимни препарати, работи с познати класически технологии за производство на вина и използва съответното за тази технологично оборудване.
- Предприятие 2 - използва ензимни препарати, нови технологии и съответното им технологично оборудване.

Изчислени са основните 14 показателя за определяне на икономическа ефективност, базирани на дейността на двете предприятия при минимални и максимални стойности на техните показатели. Пресметнати са стойностите на показателите по базовите 7 метода за определяне на ефективността от инвестициите. На база на получените резултати, докторантът формулира 8 извода относно целесъобразността на употребата на ензимни препарати при производството на различни типове вина. Въз основа на изходните данни от апробациите с класически и иновационен тип предприятие са формулирани препоръки за избор на технологии при инвестиции в съответствие с предварително поставени цели.

Заключението обобщава изводите и констатациите за резултатите от проведеното изследване.

Изявявам категорично мнение, че дисертацията е напълно завършено изследване, с постигната цел, изпълнени задачи и потвърдена основната хипотеза: „Не за всички типове и качества вина е икономически оправдано използването на ензимни препарати при производството им“.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Приемам справката за научните приноси в дисертационния труд. Оценявам високо следните научно-приложни и приложни достижения:

Научно-приложни приноси на дисертационния труд:

1. Разработен концептуален модел за изследване на промените в качествените и икономическите показатели във винопроизводството при употребата на ензимни препарати.
2. Идентифицирани основните показатели, определящи качеството на червените вина, и е предложена система за единна количествена оценка на качеството при винопроизводството.
3. Разработена актуална към настоящия момент система за оценяване на цената на червените вина според тяхното качество.
4. Проведен експеримент с отчитане измененията във времето на основни параметри на качеството на произвежданите червени вина при различни методи на винификация.
5. Апробиране на концептуалния модел в на две предприятия от различен тип от винарската индустрия.
6. Формулирани конкретни препоръки към предприятията от винарската индустрия относно използването на ензимни препарати, на база проведено собствено изследване.

В заключение, считам научно-приложните и приложни достижения за лично дело на докторантът, на база отличната теоретична подготовка и практическия опит в реална фирмена среда.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантът представя три публикации по темата на дисертационния труд: две от тях са самостоятелни и една е в съавторство. Една от статиите е на български език, а двете са на английски език, като една от тях е в Web of Science. Прегледът на публикациите дава възможност да се убедим в способностите на докторанта да синтезира различни виждания, да обобщава, да анализира и да изразява своята позиция.

Приемам всички публикации като статии, свързани с темата на дисертационния труд. В тях са обобщени и публикувани съществени проблеми и резултати от изследванията в дисертационния труд.

9. Лично участие на докторанта

Оценявам високо личното участие на докторанта, както и отчитам приноса на научния ръководител за балансирано структурирания и получения завършен дисертационен труд. След обстояния преглед на материалите, смятам, че формулираните приноси и получени резултати са изцяло негова лична заслуга.

10. Автореферат

Авторефератът е в обем 32 страници и характеризира в синтезиран вид дисертационния труд. В него са включени основните глави, резултати от направеното проучване, изводи, заключение, приноси и библиография. Отразява обективно резултатите от изследването, разработен е в съответствие с изискванията.

11. Критични забележки и препоръки

Дисертационният труд е завършено цялостно изследване на промените в качествените и икономическите показатели във винопроизводството при употребата на ензимни препарати, с постигната цел, решени задачи и ясни научно-приложни и приложни приноси.

Нямам критични забележки към представените материали.

12. Лични впечатления

Познавам Стефан Георгиев като хоноруван преподавател в Технически университет – София, филиал Пловдив. Имаше възложени семинарни упражнения по „Икономика” ,

„Управление на фирма” и „Маркетинг”. За кратко време, той се наложи като преподавател с авторитет сред студентите и колегите, с интерактивни методи на обучение и силно изявена практическа ориентация на разглежданите теми. Доказа се като добър професионалист с умения за работа в екип и отлични комуникационни способности.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Прегледът на материалите, получените резултати, както и научните и научно-приложни приноси на дисертационното изследване са основание за извода, че докторантът има сериозен потенциал да изпълни следните препоръки в бъдеще:

1. Да инициира провеждане на срещи, семинари, кръгли маси и други форуми с представители на винарската индустрия и на научната общност, с цел да популяризира резултатите от своите изследвания.
2. Да задълбочи и разшири изследването в бъдещата научноизследователска дейност чрез дигитални модели и инструменти.
3. Да продължи публикационната си дейност в престижни научни издания с импакт фактор и импакт ранг на английски език.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторантът Стефан Деянов Георгиев

притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Икономика и управление (индустрия), като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на Стефан Деянов Георгиев

в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика докторска програма Икономика и управление (индустрия

19.06.2023 г.

Рецензент:

/доц.д-р Тони Михова/